

KARAMAN ARAŞTIRMALARI - II

*Coğrafya - Dil ve Edebiyat
Gastronomi - Güzel Sanatlar - İletiflim
İlahiyat/Din Bilimleri - Felsefe- Sosyoloji
Kamu Yönetimi - İktisat- İŞletme
Uluslararası ilişkiler - Siyaset Bilimi*

Editörler

Prof. Dr. Hüseyin MUŐMAL

Dr. ŖĐr. Üyesi Erol YÜKSEL

Dr. ŖĐr. Üyesi Mehmet Ali KAPAR

KARAMAN ARAŞTIRMALARI II

Coğrafya
Dil ve Edebiyat
Gastronomi
Güzel Sanatlar ve İletişim
İlahiyat – Felsefe – Sosyoloji
İktisat - İşletme
Kamu Yönetimi– Siyaset Bilimi – Uluslararası İlişkiler

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Hüseyin MUŐMAL
Dr. Öğr. Üyesi Erol YÜKSEL
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali KAPAR

KARAMAN ARAŞTIRMALARI - II

Editörler

Prof. Dr. Hüseyin MUŐMAL
Dr. Öğr. Üyesi Erol YÜKSEL
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali KAPAR

Editör Yardımcıları

Arş. Gör. Emre KOÇ
Arş. Gör. İsmail AKKAŐ

© Bu kitapta yayınlanan bildirilerin yayım hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Bildiri metinleriyle ilgili her türlü sorumluluk yazarlarına aittir.

ISBN: 978-605-7600-88-2

ŐELÂLE OFSET

Fevzi Çakmak Mah. Hacı Bayram Cad. No: 22 Karatay / Konya
MATBAA SERTİFİKASI: 13361

Konya, Aralık 2019

PALET YAYINLARI

Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCI SERTİFİKASI: 44040

KARAMAN ARAŞTIRMALARI II

Coğrafya
Dil ve Edebiyat
Gastronomi
Güzel Sanatlar ve İletifim
İlahiyat – Felsefe – Sosyoloji
İktisat - İşletme
Kamu Yönetimi– Siyaset Bilimi – Uluslararası İlişkiler

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Hüseyin MUŐMAL
Dr. Öğr. Üyesi Erol YÜKSEL
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali KAPAR

Editör Yardımcıları

Arş. Gör. Emre KOÇ
Arş. Gör. İsmail AKKAŐ

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ahmet AY
Prof. Dr. Ali TEMİZEL
Prof. Dr. Ayla EFE
Prof. Dr. Bayram DALKILIÇ
Prof. Dr. Birol MERCAN
Prof. Dr. Bünyamin AYHAN
Prof. Dr. Gülay MİRZAOĞLU
Prof. Dr. Hacı KURT
Prof. Dr. Mehmet AKGÜL
Prof. Dr. Orhan YAVUZ
Prof. Dr. Osman ÇEVİK
Prof. Dr. Selçuk PEKER

Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI
Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ
Doç. Dr. Bülent DARICI
Doç. Dr. Erkan AKGÖZ
Doç. Dr. Hilmi Rafet YÜNCÜ
Doç. Dr. İbrahim KUNT
Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL
Doç. Dr. Mehmet YASTI
Doç. Dr. Murat BAY
Doç. Dr. Mustafa DİĞLER
Doç. Dr. Rabia ÖZPEYNİRCİ
Doç. Dr. Sefa USTA

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hakan YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Ali BAYER
Dr. Öğr. Üyesi Aziz AYVA
Dr. Öğr. Üyesi Onur AYKAÇ
Dr. Öğr. Üyesi Sibel ÖNÇEL
Dr. Öğr. Üyesi Vesile ALBAYRAK SAK
Dr. Öğr. Üyesi Ziyaeddin KIRBOĞA
Öğr. Gör. Dr. Ahmet AYTAÇ
Öğr. Gör. Dr. Osman GÜLDEMİR
Dr. Hüseyin AKSOY

Mevlâna'nın Torunu Esin Çelebi Gözüyle Yaşayan Mevlevilik

Hilmi TÜRKYILMAZ*

Giriş

Sosyal grupların özel bir türünü oluşturan dini gruplar, en genel anlamıyla bireylerin tabi oldukları dinlerini daha iyi yaşamak ve yaşatmak amacıyla/iddiasıyla oluşturdukları grupları ifade etmektedir. Bu çalışmada dini gruplardan Mevlevilik Esin Çelebi'nin gözüyle ele alınacaktır. Mevlevilik, sosyolojik olarak ele alınacak herhangi bir değer yargısında bulunulmadan sadece gündelik hayatta yaşanan şekliyle fotoğraf olarak ortaya konmaya çalışılacaktır. Bilindiği gibi sosyoloji normatif bir bilim değildir. Başka bir ifade ile sosyoloji yaşanması gereken ile değil yaşanan ile ilgilenmektedir.¹ Onun için burada doğru veya yanlış anlamında herhangi bir değer yargısından bulunulmadan Çelebi gözüyle günümüzde yaşanan Mevleviliğin durumu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Niçin Esin Çelebi'nin bakış açısı ile konunun ele alındığına gelince. Esin Çelebi iki açıdan önemli görülerek incelemeye ve ele alınmaya değer bulunmuştur. Birincisi Esin Çelebi'nin Mevlana'nın 22. kuşaktan torunu olmasıdır. Bilindiği gibi tarikat tipi dini gruplarda şeyhin soyundan gelmek son derece önemli kabul edilmekte ve saygıya değer bulunmaktadır. Onun için Esin Çelebi'nin Mevlana'nın torunu olmakla Mevlevilik içinde ayrı bir önem ve saygınlığının olması konunun O'nun bakış açısından ele alınmasının en önemli sebeplerinden birisidir. Bunun yanında günümüzde devlet yetkililerinin (Kültür Turizm Bakanlığı, İl Kültür Müdürlükleri, valilik, belediye vb.) Mevlana ve Mevlevilik ile ilgili yapmış olduğu programlarda Esin Çelebi'yi muhatap alması ve onunla işbirliği halinde sözkonusu programları yürütmeleri konunun Çelebi açısından ele alınmasının ikincisi sebebini oluşturmaktadır. Onun için bu çalışmada günümüz Mevlevilik'i için Esin Çelebi'nin görüşlerinin değerli olduğu düşünülmüş ve konu bu bağlamda ele alınmıştır.

Günümüzdeki haliyle "Yaşayan Mevleviliği" en iyi şekilde anlatabilmek için ilk önce Esin Çelebi kısaca tanıtılacaktır. Daha sonra Mevleviliğin tarihsel sürecine, Konya ve Karaman yapılaşmasına yer verilecek ve son olarak da Mevlevilik günümüzde yaşanan haliyle ortaya konmaya çalışılacaktır.

II- Metodoloji

Her din bir toplum içerisinde ortaya çıkıp gelişmekte ve insanlar arasında beşeri, toplumsal ve kültürel ortamlarda, onlarla iç içe bir şekilde hayat bulmaktadır. Başka bir ifade ile din ile toplum her zaman iç içe bulunmakta dolayısıyla bunlar karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Din sosyolojisi de dini ele alırken, dinin bizzat kendisini değil, dinin toplum, kültür ve şahsiyet düzeyinde etkilerini ele alır. Dolayısıyla din sosyolojisi açısından önemli olan imanın sosyal boyutu ve bunun gündelik hayata yansımaları biçimidir. Kısaca din sosyoloğu dini ele alırken yaşanması gerektiği şekliyle değil, yaşanan şekli ile ele alır.²

Araştırma nitel bir araştırma özelliği taşımaktadır. Onun için burada nitel araştırmada verilerin toplanmasında kullanılan mülakat, doküman incelemesi ve gözlem tekniği³ kullanılmıştır. Bu bağlamda Esin Çelebi ile görüşmeler yapılmış kendisine sorular yöneltilmiştir. Bunun yanında farklı zamanlarda yayınlanmış değişik dergilerdeki makaleleri, televizyon söyleşileri de incelenmiştir.

III-Esin Çelebi Kimdir?

Mevlânâ'nın 22. kuşaktan torunu olan Esin Çelebi Bayru, Celaaleddin Çelebi'nin kızıdır. Celaaleddin Çelebi, teyzesinin kızı olan Fatma Güzide ile 1948'de evlenir ve bu evlilikten Esin, Faruk, Emel, Neslipir ve Gevher olmak üzere toplam beş çocukları oldu. İşte Esin Çelebi de bu beş kardeşin en büyüğü olarak 2 Nisan 1949 tarihinde Halep'te dünyaya geldi.

1958 yılında Celaaleddin Çelebi'ye Suriye'yi çabuk terk etmesi çünkü buradaki Türklere karşı bir harekâtın başlayacağı haber verilir. Bunun üzerine Çelebi ailesi derhal Suriye'yi terk ederek Türkiye'ye gelmiş ve İstanbul'a yerleşmişlerdir. Baba C. Çelebi büyük çabalar sonunda Suriye'deki topraklarını bir Suriyeliye satar ve onun Hatay'daki topraklarını alır. Çocukları İstanbul'da okurken kendisi de hayatın zorunluluğu olarak geçim için Hatay'da ziraat ve ticaretle uğraşmaktadır. Bir yanda hayat galesi, bir yanda yeni insanlar, yeni bilgilerle en önemlisi de Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına uyarak manevi makamı taşımış ve Mevlana'ya gönül veren kişilerle sohbetler yapmışlardır. Oğlu

* Öğr. Gör., Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü, hilmiturkyilmaz@gmail.com , hilmi.turkyilmaz@deu.edu.tr

¹ Özer Ozankaya, Toplum Bilim, Cem Yayınevi, İstanbul, 8. Baskı, 1994, s. 40-41; Ünver Günay, Din Sosyolojisi, İnsan Yayınları, İstanbul 7. Baskı, 2006, s. 70-71.

² Ünver Günay, Din Sosyolojisi, s. 49-50; Zeki Aslantürk, "Din Sosyolojisinin Konusu", Din Sosyolojisi El Kitabı (Ed. N. Akyüz, İ. Çapçıoğlu) Grafiker Yayınları, Ankara, 5. Baskı, 2018, s. 20-19; Mehmet Bayyigit, "Din sosyolojisinin Doğuşu ve Gelişimi", Din Sosyolojisi (Ed. M. Bayyigit), Palet Yayınları, Konya 2013, s. 4-5.

³ Hamdi İslamoğlu, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Beta Yayınları, İstanbul, 2011. s. 190-196; Aysel Aziz, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 73-86.

Faruk Çelebi'nin okulunu bitirip iş hayatına atılmasından sonra ise ziraat ve ticareti ona devretmiş ve kendisini tamamen Mevlana'ya vakfetmiştir.⁴ Çelebi ailesi her ne kadar İstanbul'da ikamet etseler de Konya ile de her zaman irtibat halinde olmuşlardır.

İşte Esin Çelebi de ilk, orta ve lise tahsilini İstanbul Özel Işık Lisesi'nde tamamlamış, daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi bölümünde lisans eğitimini bitirmiştir.

Mevlana Celaleddin-i Rûmî'nin eser ve fikirleri üzerinde araştırmalar yapmak, Mevlana'nın fikirlerinin fikirlerini insanlara daha iyi anlatmak ve bu konuda yurt içinde ve yurtdışında yapılacak çalışmalara yardımcı olmak maksadıyla, 1996 yılında, kardeşi Faruk Hemdem Çelebi ile beraber Uluslararası Mevlânâ Vakfı'nı kurmuşlardır. Esin Çelebi halen bu vakfın başkan vekilliği görevini yürütmektedir.

Evli ve iki çocuk annesi olan Esin Çelebi'nin başlıca eserleri şunlardır:

Mevlânâ Okyanusundan: Babası Celâleddin Bâkır Çelebi'nin konferans ve sempozyum bildirilerini derleyen Esin Çelebi'nin bu eseri, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından basılmıştır.⁵

Yüzyıllar Boyu Mevlânâ ve Mevlevîlik: Mevlvî âdap, erkân, semâ ve mûsikisî konusunda saha bilim adamları tarafından kaleme alınmıştır.⁶

Mevlânâ'dan Mevlâ'ya Ulaşanlar: Yurtdışındaki yabancı Mevlevîleri konu alır. Uluslararası Mevlânâ Vakfı tarafından "Mevlânâ'dan Mevlâ'ya Ulaşanlar: Yurtdışındaki Yabancı Mevlevîler" projesi yapılmıştır. Bu proje Mevlana Kalkınma Ajansı tarafından desteklenmiş ve proje sonunda bu kitap yayımlanmıştır.⁷

Evet Aşk Güzel Şeydir: Dilek Güldütuna'nın sorup Esin Çelebi'nin cevap verdiği sorulardan oluşan kitap Mevlevîlik'in son zamanlarına dair bilgiler içermektedir. Söyleşi niteliğinde olan bu kitap her ne kadar bir Mevlevî ailesi tarihi olma özelliği taşıyorsa da hem Türk Tasavvuf tarihi açısından önemli bir dönemi aydınlatmada hem de Mevlevî düşünce ve kültürünün Cumhuriyet tarihindeki seyrini ve tarih boyunca Mevlevî ailesinin hizmet ve faaliyetlerinin günümüzdeki tezahürlerini anlamada bize ışık tutmaktadır.⁸

Selçuk Üniversitesi Mevlânâ Araştırmaları Enstitüsü Danışmanlığı da yapan Esin Çelebi'nin bahsedilen kitaplar yanında; çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve çok sayıda söyleşileri bulunmaktadır. Zira Esin Çelebi, ulusal ve uluslararası TV programlarına, yurt içi ve yurt dışındaki çeşitli üniversite ve okullara da konuşmacı olarak davet edilmekte; Hz. Mevlânâ'yı, onun evrensel fikirlerini, örnek yaşam tarzını ve edep yolu olan Mevlevî kültürünü anlatmaya gayret sarf etmektedir.

Esin Çelebi'ye Mayıs 2011 tarihinde "Dünya Birliği, Barış ve Adalet" konularında yaptığı çalışmalar ve katkılarının dolayısıyla Amerika Berkeley'de California Starr King School for the Ministry tarafından "Fahrî Doktora" unvanı verildi.⁹

IV- Tarihte Mevlana, Mevlevîlik ve Karaman

Mevlevîlik, Mevlana Celaleddin-i Rumi'ye mensup olanların tarikatına verilen isimdir.¹⁰ Mevlana Celaleddin-i Rumi, 30 Eylül 1207 tarihinde bugün Afganistan'ın kuzeyinde bulunan, Horasan bölgesinin Belh şehrinde dünyaya geldi. Annesi Mü'mine Hatun, babası ise "Sultanü'l-ulemâ" olarak anılan Bahâeddin Veled'dir. Ağabeyi Alâaddin Muhammed, kız kardeşi ise Fatıma Hatundur.¹¹

Horasan'ın büyük âlim ve mutasavvıflarından, Kübreviyye tarikatının kurucusu olan Necmeddîn-i Kübrâ'nın hali-felerinden olduğu rivayet edilen Bahâeddin Veled, o tarihlerdeki Moğol istilasından kaynaklanan karışıklıktan ve diğer bazı sebeplerden dolayı ailesi ve bazı yakınları ile birlikte Belh'ten ayrıldı. Fatıma Hatun ise evli olduğu için Belh'te kaldı. Hac görevini yerine getirdikten sonra Anadolu'nun muhtelif şehirlerini dolaşarak Lârende'ye yani bugünkü Karaman'a yerleştiler. Karaman'da Celâleddin, beraber geldikleri kafilde bulunan Gevher Hatun ile evlendi. Bu evlilikten Bahâeddin Muhammed (Sultan Veled) ve Alâaddin Muhammed dünyaya geldi. Mevlana, 7 yıl kadar Karaman'da yaşadı, bu süre zarfında annesi Mü'mine Hatun ve ağabeyi Alâaddin Muhammed vefat ettiklerinden burada defnedildiler. Annesinin defnedildiği yere daha sonra Karaman Mevlevihane'si inşa edilmiştir. Bahâeddin Veled ve ailesi Alâadin Keykubat'ın daveti üzerine 1229'da Karaman'dan Konya'ya göç etti. Mevlana, 17 Aralık 1273 tarihinde Konya'da vefat etti.¹²

⁴ Celaleddin Çelebi, Mevlana Okyanusu'ndan, Derleyen: Esin Çelebi Bayru, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Yayın No. 39, Konya 2004, s. 9-11.

⁵ Celaleddin Çelebi, Hz. Mevlana Okyanusundan, Derleyen: Esin Çelebi Bayru, TC Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Yayın No. 39, Konya 2004.

⁶ Esin Çelebi Bayru - Bekir Reha Sağbaş, Yüzyıllar Boyu Mevlânâ ve Mevlevîlik T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2008.

⁷ Nuri Şimşekler, Esin Çelebi Bayru, Mevlânâ'dan Mevlâ'ya Ulaşanlar, Bahçivanlar Basım AŞ. Konya 2012.

⁸ Esin Çelebi Bayru, Nefes Yayınları, İstanbul, 2018.

⁹ Geniş ilgi için bkz. Esin Çelebi Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, Nefes Yayınları, İstanbul, 2018.

¹⁰ Abdülbaki Gölpınarlı, "Mevlevîlik" İslam Ansiklopedisi, VIII, s.164.

¹¹ Yakup Şafak, Mevlana Celaleddin-i Rûmî, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, No: 111, s. 7; Reşad Öngören Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara, 2004, Cilt 29, s. 441.

¹² Yakup Şafak, Mevlana Celaleddin-i Rûmî, s. 7-8; Reşad Öngören Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, , s. 441-442.

Mevlevilik başlangıçta Anadolu'daki diğer tasavvuf akımları gibi âdap ve erkânı belirlenmiş ve tekke düzeni kurulmuş klasik bir tarikat niteliğinde değildi. Mevlana'nın kendisi de, hayatta iken şeyhlik, pirlık davası gütmemiş¹³ dolayısıyla Mevlana'nın kendisi bir tarikat kurucusu olmamıştır.¹⁴ Fakat Mevlana'nın vefatından sonra ilk halifesi Hüsameddin Çelebi ve oğlu Sultan Veled onun meydana getirdiği fikir hareketini "Mevleviyye" veya "Celaliyye" ismiyle bir tarikat haline getirmişlerdir.¹⁵

Gölpınarlı ve Bayram'ın aksine Öngören'in Eflâkî ve Sultan Veled'den naklettiğine göre Mevlana, Seyyid Burhâneddin'den icazet almış ve irşad faaliyetlerinde bulunan bir şeyhtir.¹⁶ Dolayısıyla Mevlana, Mevlevi tarikatının kurucusudur.

İlk tarikatlaşma faaliyetlerini başlatan Hüsameddin Çelebi'den (1284) sonra 1292 yılında irşad makamına geçen Sultan Veled (ö. 1312) yetiştirdiği halifeleri Amasya, Kırşehir, Erzincan gibi şehirlere göndererek buralarda zaviyeler kurdurarak Mevleviliği yaymaya başladı. Daha sonra Sultan Veled ve Ulu Arif Çelebi'nin gayretleri sonucu yaygınlaşmaya başlayan Mevlevilik XIV. yüzyılın ilkyarısında âyin, erkân ve kıyafet açısından da kuruluş sürecini tamamlayarak XV. yüzyıla intikal etmiştir. Tarikatın adab ve erkânı da Konya'da çelebilik makamında bulunan II. Pir Adil Çelebi döneminde (1421- 1460) düzenlenerek kesin şeklini almıştır.¹⁷

Kuruluşundan itibaren mevcut siyasi ve içtimai düzenin bozulmasına yol açacak hareketlere girmemeyi ve daima yönetim çevrelerinin yanında olmayı tercih eden Mevlevilik bu dönemde çeşitli beyliklerin arazilerinde zengin vakıflar elde ederek ekonomik bakımdan da sağlam bir yapıya kavuşmuştur. Mevleviliğin ilk devirlerde Karamanoğulları yanında Ege'de Saruhanoğulları, Menteşeoğulları, Aydınogulları gibi beyliklerde de yaygın olduğu görülmektedir.¹⁸

Mevlevilik, Osmanlı topraklarına ise II. Murad tarafından 1426'da Edirne'de açılan Mevlevihane ile girmiştir. İstanbul'un ilk asitane veya mevlevihanesi ise 1491 tarihinde II. Bayezid'in izniyle dönemin vezirlerinden İskender Paşa'nın av arazisi üzerine kurulan Kulekapı (Galata) Mevlevihanesi'dir. İstanbul bununla Konya'dan sonra en önemli Mevlevi şehri haline gelmiş ve tasavvufi anlayış, edebiyat ve sanatıyla başlı başına bir kültür ortamı teşkil etmiştir. II. Bayezid döneminde yapılan hukuki ve idari düzenlemeler sırasında Mevleviliğe bir imparatorluk kurumu statüsü kazandırılmış ve sağlıklı bir maddi yapıya kavuşabilmesi için de vergi muafiyeti getirilerek vakıflar tahsis edilip düzenli nakdi yardım gibi imtiyazlar tanınmıştır.¹⁹

XVI. yüzyılın başlarına gelindiğinde Anadolu'da halkının tamamı Mevlevi olan birçok köy bulunurken devlet kurumu statüsü kazanma sürecinde Mevlevilik, devlet ricalinin intisabıyla köylerden kasabalara ve kasabalardan da şehirlere intikal ederek gittikçe yüksek zümreye mal olmaya başlamıştır. Bunun etkisiyle XVI. yy. dan sonra tekkeler daha ziyade beyler ve vezirler tarafından yapılar hale gelmiştir.²⁰

Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde de Mevlevilik büyük bir gelişme göstermiştir. Hüsrev Çelebi'nin ölümünün (1561) ardından yerini alan Ferruh Çelebi döneminde artan vakıf gelirleri sebebiyle çelebiler arasında bazı ihtilaflar çıkmıştır. Bunun üzerine Ferruh Çelebi'nin 1583'de merkezi hükümet tarafından azledilmesiyle Mevlevilik bir sarsıntı geçirmiştir. Çelebilik makamının on sekiz yıl süreyle boş kaldığı bu dönem, Ferruh Çelebi'nin oğlu I. Bostan Çelebi'nin tayiniyle sona ermiştir. I. Bostan Çelebi'nin zamanında (1601-1630) Mevlevilik süratle toparlanmıştır. Tarikat III. Selim ile II. Mahmut'un Mevlevi oluşları ve 1826'da Yeniçeri Ocağı ile birlikte Bektaşî tekkelerinin kapatılması sayesinde resmi itibarına bir defa daha kavuşmuştur. Yeniçeriliğin ortadan kaldırılması sürecinde Mevleviler'in devletin yanında yer alması bu tarikat mensuplarına karşı ilginin devamını sağlamıştır.²¹ Kısaca Mevlevilik, XVII. yy dan itibaren adeta bir devlet kurumu haline gelmiştir. Zaman zaman vezirler, padişahlar bu kuruma önem veriyor, onların nüfuzuna uyan kişiler de akın akın Mevleviliğe giriyordu.²²

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise tekkelerin kapatıldığı 1925 yılından sonra Konya makam çelebisi Abdülhalim Çelebi'nin oğlu Mehmed Bakır Çelebi Mevlevilik merkezini Halep'e taşıyarak Türkiye dışındaki bütün Mevle-

¹³ Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlana'dan Sonra Mevlevilik, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983, s. 21.

¹⁴ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 108, 155-156; Mikail Bayram, Selçuklular Zamanında Konya'da Dini ve Fikri Hareketler, NKM Yayınları, İstanbul, 2008, s. 73.

¹⁵ Mikail Bayram, Selçuklular Zamanında Konya'da Dini ve Fikri Hareketler, s. 73.

¹⁶ Öngören'in Eflâkî ve Sultan Veled'den naklettiğine göre Mevlana icazet almış ve irşad faaliyetlerinde bulunan bir şeyhtir. Eflâkî, Seyyid Burhâneddin'in Mevlana'ya irşad için icazet verdiğini belirtir. (Menâkıbü'l-ârifin, I, 81-84). Sultan Veled ise Mevlânâ'nın Seyyid Burhâneddin'e dokuz yıl hizmet ettiğini, Burhâneddin'in bu dünyadan göçmesiyle Mevlânâ'nın, beş yıl riâzet çektiğini, sayısız kerametleri zuhur ettiğini, bu arada irşad faaliyetinden geri durmayıp halka vaaz vermeyi, çoğu ulemâ ve yönetici kesiminden olan müridleriyle sohbet etmeyi sürdürdüğünü anlatır. (Reşad Öngören Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara, 2004, Cilt 29, (ss. 441-448), s. 442.

¹⁷ Barihüda Tanrıkorur, Mevleviyye, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 29, Ankara, 2004, (ss. 468-475), s. 469; Yakup Şafak, Mevlana Celaleddin-i Rûmî, s. 30.

¹⁸ Barihüda Tanrıkorur, Mevleviyye, s. 469.

¹⁹ Tanrıkorur, Mevleviyye, s. 469.

²⁰ Gölpınarlı, Mevlana'dan Sonra Mevlevilik, s. 247; Tanrıkorur, Mevleviyye, s. 469.

²¹ Tanrıkorur, Mevleviyye, s. 470.

²² Gölpınarlı, Mevlana'dan Sonra Mevlevilik, s. 248.

vihaneleri bu merkeze bağlamıştır.²³ 1944'te Suriye hükümetinin aldığı bir kararla çelebilik makamıyla birlikte Mevlevilik de kurum olarak tarihe karışmıştır.²⁴

Kısaca Mevlevilik, XIII. yy. dan itibaren özellikle Osmanlı döneminde, Anadolu başta olmak üzere ülkenin büyük kentlerine yayılmış ve Mevlevilik'in "Mevlevihane" adı verilen tekkeleri kurulmuştur. Mevlevihanelerin merkezi ise XX. yy'ın başlarına kadar Konya'daki Mevlana Dergâhı olmuştur.²⁵

Mevlana ve kendisinden sonraki Mevlevi anlayışı her zaman siyasal irade ile ilişkilerini olumlu tutmuşlardır. Onun için Mevlevilik; adeta bir devlet müessesesi gibi itibar görmüş, değişik vergi kaynaklarından Mevlevi dergâhına ödemeler yapılmıştır.²⁶ Gerek Anadolu sultanlarıyla gerek Osmanlı padişahlarıyla Mevlevi tarikatının önderlerinin arasında ufak tefek istisnalar hariç, herhangi bir anlaşmazlık veya çatışmadan bahsetmek mümkün değildir.²⁷ Bu bağlamda Mevleviler ortaya çıktıkları XIII. yy'dan itibaren toplumda hep denge unsuru olmuşlardır. Bu özelliği sebebiyle Osmanlı devleti, Bâtını tarikatları karşı Mevleviliğe destek vermiştir.²⁸ Dolayısıyla Konya merkezli Mevlevilik siyasi iradenin de desteğiyle diğer tarikatlara göre daha fazla güç kazanmıştır.²⁹ Bu açıdan bakıldığında Osmanlı Konya'sında Mevlevilik, tekkeleri ve müridi en fazla olan tarikat durumuna gelmiştir. Mevlana dergâhı başta olmak üzere Konya'daki Mevlevi tekkeleri, edebiyata, hat sanatına ve musikiye dair eserlerin verildiği birer okul olarak faaliyet göstermişlerdir.³⁰ Bunun yanında Mevleviler tarafından Konya'daki Mevlâna Türbesi ve Mevlevîhâne makam olarak kabul edilmiştir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Mevlânâ'nın, Karaman'da yaşadığı 7 yıllık süre içinde, annesi ve ağabeyi vefat etmiş ve Karaman'a defnedilmiştir. Daha sonra annesiyle ağabeyinin medfun bulunduğu yere, Ulu Arif Çelebi'nin müritlerinden Kalemioğlu Ahi Mehmed Bey tarafından 1310-1320 yılları arasında Karaman Mevlevi Zaviyesi kurulmuştur.³¹ Tarihte Kalemîye Zâviyesi, Ağa Tekkesi (Ak Tekke), Mâder-i Mevlânâ (Vâlîde Sultan) Türbe ve Camii gibi çeşitli adlarla anılan Karaman (Lârende) Mevlevîhânesi, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin annesiyle bazı aile yakınlarının burada gömülmesinden dolayı Mevlevî zâviyeleri arasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple şeyhlik makamında hep Mevlânâ'nın soyundan bir çelebi bulunmuş ve âdeta Mevlevîler'ce mutlaka ziyaret edilmesi gerekli bir makam niteliği taşımıştır.³²

Mevleviliğin tarihsel süreci hakkında bu bilgileri verdikten sonra Mevlana'nın torunu olan Esin Çelebi gözüyle Mevleviliğin günümüzde nasıl yaşandığı veya yaşanması gerektiği konusuna geçebiliriz.

V- Esin Çelebi Gözüyle Günümüzde Mevlevilik

Kendisiyle mülakat yaptığımız Mevlana'nın torunu Esin Çelebi Bayru'nun ifadesine göre, Mevleviliğin Türkiye sınırları içinde en son resmi "Makam Çelebisi" Abdülhalim Çelebi olarak kabul edilmektedir. Abdülhalim Çelebi, Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'e destek vermiş ve ilk mecliste başkan yardımcısı seçilmiştir. Bunun yanında yeşil şeritli istiklal madalyası sahibi olan Abdülhalim Çelebi'nin diğer Nakşî şeyhlerinin aksine resmi irade ile ilişkilerinin de gayet iyi olduğu görülmektedir.

Bu iyi ilişkilerin bir sonucu olarak, daha tekke ve zaviye kanunu hazırlanırken Abdülhalim Çelebi'nin durumdan haberi olmuştur. Bu olayı Esin Çelebi şöyle ifade etmektedir: "*Mustafa Kemal Atatürk, dedem Abdülhalim Çelebi'ye yakında tekke ve zaviyelerin kapatılması ile ilgili kanun çıkacağını ve kanun çıktığı zaman Mevlevihaneler ile ilgili özel bir şey yapmasının mümkün olamayacağını söylemiş, Suriye sınırları içinde faaliyetlerine devam edebileceklerini tavsiye etmiştir.*"

Tekke ve zaviyeler ile ilgili kanun hazırlanırken Abdülhalim Çelebi, makam Çelebisi yani sistemin Mevleviliğin başındaki kişidir. Abdülhalim Çelebi, Atatürk'ün tavsiyesi ile oğlu Bakır Çelebi'yi Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışındaki en yakın Mevlevihane olan Suriye'nin Halep şehrindeki Mevlevihaneye şeyh olarak atamış, böylece Mevlevi şeyhi kanunlardan etkilenmemiştir. Kısa bir zaman içinde de Abdülhalim Çelebi'nin vefat etmesi üzerine oğlu Bakır Çelebi Makam Çelebisi seçilmiştir. Böylece makam Konya'dan Halep'e geçmiştir. Böylece Konya'nın Mevleviliğin merkezi olması sıfatı artık Halep'e taşınmış olmaktadır.

Hatay'ın Anavatan'a katılmasında önemli rol oynayan Bakır Çelebi, 1939 da ailesini ziyaret için İstanbul'a gelince Mandeter Fransız Devleti, Suriye'ye dönüşüne engel olmuş ve onu istenmeyen kişi ilan etmiştir. Bu sebeple Bakır

²³ Hatay meselesinde Bakır Çelebi'nin Türkiye lehine faaliyet göstermesi Suriye hükümetince casusluk olarak değerlendirildiğinden 1937'de Türkiye'ye geldiğinde bir daha geri dönmesine izin verilmemiştir; Bu sebeple de 1943 yılında İstanbul'da ölümüne kadar yerine kardeşi Şemsülvahid Çelebi vekâlet etmiştir. (Tanrıkorur, Mevlevîyye, s. 470)

²⁴ Tanrıkorur, Mevlevîyye, s. 470; Celâleddin Çelebi, Mevlana Okyanusu'ndan, s. 10.

²⁵ A. Yaşar Ocak, "Zaviyeler: Dinî, Sosyal ve Kültürel Tarih Açısından Bir Deneme", Vakıflar Dergisi, S. XII, s. 261.

²⁶ Sezai Küçük, Mevleviliğin Son Yüzyılı, Simurg Yay., İst. 2003, s. 334-338.

²⁷ Gölpinarlı, "Mevlevilik", s. 166-169.

²⁸ Tanrıkorur, Mevlevîyye, s. 470; Küçükdağ, "Osmanlı Döneminde Konya'nın Tasavvufi Hayatına Kısa Bir Bakış", s. 138.

²⁹ Mesela; II. Mahmud'un kılıç kuşanma töreni Konya'dan getirilen Mevlevi şeyhi tarafından yapılmıştır. Bu tarihten sonra da kılıç kuşanma törenleri Mevleviler tarafından yapılmaya başlanmıştır. (Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma, Yapı Kredi yay., İst. 2. Baskı 2002, s. 160.

³⁰ Küçükdağ, "Osmanlı Döneminde Konya'nın Tasavvufi Hayatına Kısa Bir Bakış", s. 139.

³¹ Tanrıkorur, Mevlevîyye, s. 469.

³² Barihüda Tanrıkorur, Karaman Mevlevihanesi, TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 24, İstanbul, 2004, s. 447-448.

Çelebi Suriye'ye giremeyince kardeşi Şems'ül Vahid Çelebi'yi yerine vekil tayin etmiştir. Bakır Çelebi'nin 1944'te vefat etmesinden sonra Halep'te doğan oğlu Celaleddin Çelebi kısa bir süre Makam Çelebiligi yapmıştır.³³ Zira 1945'te kurulan Suriye hükümeti Çelebilik makamını resmen kabul etmeme kararı almış ve vakıf mallarına da el koymuştur.³⁴

Mevleviliğin Halep'e taşındıktan sonraki durumunu Esin Çelebi şöyle ifade etmektedir: “Kısa bir süre sonra Suriye hükümetinin de kendi sınırları içindeki Mevlevihaneleri kapatma kararı alması ve kapatması neticesinde Makam Çelebiligi günümüzde ancak ‘manevi’ olarak yaşamaktadır. Babam Celaleddin Çelebi'nin vefatından sonra Mevleviliğin manevi büyüğü ise kardeşim Faruk Hemdem Çelebi olarak devam etmektedir.” Çelebi'nin ifadelerinden anlaşılacağına göre Konya'dan Halep'e taşınan Mevlevilik, Suriye hükümetinin kararıyla fiilen bitmiştir.

Mevlana Dergâhı ise, Cumhuriyet döneminde “Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılmasına İlişkin 25 Kasım 1925 Tarihli Kanun” maddesinin yürürlüğe girmesinden sonra müze haline getirilmiştir.³⁵

Her ne kadar Konya'da tarikat grubu olarak Mevlevilik bir hayli yaygın ve etkin olsa da modern Türkiye'de Osmanlıdan Cumhuriyet'e geçişte İslami grupların ana yatağının Nakşilik olduğu söylenebilir. Zira 1920'lerde İstanbul'da bulunan 658 sûfi tekkesinin 305 nakşidir. Bu anlamda 3 Mart 1924 'te Şer'iye ve Evkaf Vekaletinin kaldırılması ve 677 sayılı tekke ve zaviyelerin kaldırılması ile ilgili kanunu çıktığında Nakşi grupların tavrına bakıldığında Mevlevilikten farklı bir tepki ortaya koyduğu görülmektedir.

Nakşî tarikatların takınmış oldukları tavır aslında bir tekke şeyhinin şu beytinde ifade edilmektedir. “*Seddolunmakla tekâyâ kaldırılmaz zikr-i Hak / Cümle mevcudât zâkir, kânat dergahtır.*” Tüm canlıları zikreden mürit, tüm evreni tekke gören bu anlayıştaki Nakşilik bir şekilde varlığını devam ettirmiştir. Nakşî gruplar, bazen yeraltına inerek bazen Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki camilere sığınarak tarikat faaliyetlerini gizli saklı bir şekilde sürdürmüşlerdir. Bu anlamda Cumhuriyet'in kurucu elitleri ile pasif bir şekilde bile olsa hep bir mücadele içinde olmuşlardır. Çok partili döneme geçildiğinde dini yaşama anlamında görülen nisbî rahatlamamanın etkisiyle ise klasik tarikat yapılaşmasından farklı bir özellikte ‘cemaat’ yapısına dönüşerek gizlendikleri yerlerden çıkmışlardır.³⁶

Söz konusu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da Nakşi şeyhlerinin aksine, Mevlevi şeyhlerinin aynı dönemde resmi irade ile ilişkileri inişli çıkışlı bir seyir izlese de, liberal bir yapıya ve Batıcı fikirlere sahip olmaları sebebiyle Cumhuriyetin kurucu elitleri ile genel olarak olumlu ve uyumlu olduğu görülmektedir. Örneğin Mevlevi şeyhlerinden Abdülhalim Çelebi (1874-1925), hilafetin kaldırılması ve yurt dışı edilmesi sebebiyle Mustafa Kemal Atatürk'e bir kutlama mektubu göndermiş, bu mektubunda Sultan ve ailesini “taun ve bela” olarak nitelendirmiş ve daha sonraki icraatlarında kendilerine başarılar dilemiştir. Yine Mevlevi şeyhlerinden Veled Çelebi (İzbudak) (1869-1953) şapka kanunu çıktığı zaman Konya'da ilk giyen kişi olmuştur.³⁷

Mevlana Türbesi müze olarak varlığını günümüze kadar devam ettirmekle birlikte, bir tarikat olarak Mevlevilik'in günümüze kadar diğer tarikatlar gibi gizli saklı da olsa devam edip etmediğini, güncel durumunu öğrenmek üzere Mevlana'nın 22. kuşaktan torunu olan Esin Çelebi Bayru'ya “Size göre Mevlevilik ve Mevlevihaneler bu gün devam ediyor mu?” diye sorduğumuzda şöyle cevap vermiştir:

“Türkiye sınırları içinde Mevleviliğin en son resmi “Makam Çelebisi” Abdülhalim Çelebi'dir. Cumhuriyet döneminde Tekke ve Zaviye Kanunu ile Mevlevihaneler kapatılınca Makam Çelebiligi günümüzde ancak ‘manevi’ olarak yaşamaktadır. Bize göre devletin ilgili kanunları hala yürürlükte olduğundan devlete rağmen hareket edilmesi doğru değildir. Dolayısıyla Mevlevilik veya Mevlevihâne'lerin bu günkü şartlarda faaliyette bulunmaları meşru bir durum değildir. Bu zamanda ancak bir mütefekkir, bilgin ve şair Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin eser ve fikirleri üzerinde araştırmalar yaparak, Mevlâna'nın fikir hazinesini, öğretilerini ve düşüncelerini bütün dünyaya aktarmak ve bu konuda gerek yurtiçi, gerekse yurtdışındaki çalışmalara yardımcı olmak ve projeler yapmak en doğru faaliyetlerdir.”

Esin Çelebi kendisine yöneltilen “Mevleviliği nasıl tarif ediyorsunuz, nasıl anlatıyorsunuz?” sorusuna da şöyle cevap vermektedir. “İslam bize diyor ki Allah bilinmek ve sevmek istedi bu yüzden kâinatı yarattı ve eşrefi mahlûk olarak da insanı yarattı ve yarattığı her şeyi insana verdi, insanın emrine kıldı. Buradan yola çıkarsak önce bileceğiz sonra seveceğiz. Birinci emir bilmek. İşe kendini bilmekten başlamalıyız. Ondan sonra kendimizi bilirsek Allah'ın ne kadar kıymetli bir varlık olduğunu farkına varıp oradan sevgiye ulaşmalıyız. Sevgi daha önce insanın kendisinde başlar, bu ego demek değildir ama insan kendini severse o zaman sevginin ne olduğunu anlar, bu sevgiyi etrafıyla payla-

³³ Çelebi, Mevlana Okyanusu'ndan, s. 8.

³⁴ Çelebi, Mevlana Okyanusu'ndan, s. 10.

³⁵ Müze bu haliyle de bütün dünyanın ilgi odağı haline gelmiş özellikle son yıllarda dünyanın değişik yörelerinden yerli ve yabancı çok sayıda turist için cazibe merkezi haline gelmiştir. Nitekim Tekin'in yapmış olduğu araştırmaya göre, gelenler açısından “Mevlana Müzesi'ne genel bakış” incelenmiş ve neticede, “müze” olarak algılayışın %10 gibi çok düşük bir seviyede olduğu görülmüştür. Aksine “kutsal bir mekân, “türbe”, “dergâh” olarak algılayışların ise çok daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu durum Mevlana Müzesinin büyük oranda dini içerikli özel bir mekân olarak algılandığını göstermektedir.(Mustafa Tekin, Ziyaret Fenomeni Çerçevesinde Dua ve Sosyal Sorunlar, s. 187-189.)

³⁶ Hilmi Türkyılmaz, Türk Modernleşmesinin Arka Yüzü: Dini Grupların Gündelik Hayatta Dışa Kapalı Yapılaşması ve “Taktik”sel Yaklaşımı, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı: XIV, , 2017, İzmir, s. 10-13.

³⁷ Hülya Küçük, “Selçuklulardan Günümüze Tasavvufi Açından Konya”, Tarih Kültür Başkenti Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2003, (ss. 125-147), s. 141.

şır. *Zaten dünyanın bugün ihtiyaç duyduğu şey bu sevgidir.*"³⁸ Esin Çelebi, kendi eserinde ise Mevlevilik'i şöyle tanımlamaktadır: "*Mevlevilik, Hz. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled ve torunu Ulu Arif Çelebi zamanında kurulmuş olan ve Hz. Mevlânâ'nın öğretilerini nesilden nesile aktarmayı amaçlayan, sadece Anadolu'da değil Balkanlar'da Asya'da Afrika'da ve Arap Yarımadasındaki insanları da yüzyıllarca aydınlatan ve bu gün ise Amerika, Avusturalya dahil bütün dünyayı aydınlatmaya devam eden bir "olgun insan" yetiştirme yolu olmuştur.*"³⁹

Buradan da anlaşıldığına göre Esin Çelebi, Mevlevilik denince sevgi, hoşgörü ve barış kelimelerine vurgu yapmakta, bu kavramları ön plana çıkarmaktadır. Klasik anlamdaki tarikatlarda görülen şeyh-mürit ilişkisinden veya tekke ve dergâhtan hiç bahsetmemektedir. Bu kavramların günümüzde, Çelebi'ye göre artık bir anlamının olmadığı söylenebilir. O'na göre Tekke ve Zaviyeler Kanunu'nu çıkmasıyla birlikte Mevlevilik, Türkiye Cumhuriyeti'ne emanet edilmiştir.

Konuya biraz daha açıklık kazandırmak amacıyla sorulan "Mevlevilik nasıl devam etmektedir, faaliyetleri nerede sürmektedir?" suâline ise şöyle cevap vermiştir: "*Zaten Hazreti Mevlana'ya sormuşlar, daha Mevlevilik kurulmadan Hazreti Mevlâna hayatta iken, "sizden sonra bizi kim irşat edecek kim eğitecek?"*. Demiş ki: "*mesnevi size yeter*". *Peki, bir tekke, nerede toplanacağız. Mevlâna: "Dünya bir tekke, ders almak isterseniz dünyada yaşarken zaten dikkat edersiniz, birçok şeyden ders alabilirsiniz. Bu yüzden eğer insan kendini terbiye etmek isterse gerçekten dünya bir tekke, mesnevi de bir öğretmen yani şeyhtir.*"⁴⁰ Zaten Mevlâna kendi eseri Mesnevi'ye yüklediği misyonu, şu sözlerle dile getirmektedir: "Bizden sonra insanlara Mesnevî şeyhlik edecek, arayanlara doğru yolu gösterecek, onları yönetecek ve önderlik yapacaktır"⁴¹

Mevleviliğin bir felsefe olarak düşünülmeeyeceğini ifade eden Çelebi, "Mevlevilik bir manevi yolculuktur. İnsanın, maddi hayatla manevi hayatını nasıl dengeye sokacağına dair bilgilerin ve öğretilerin olduğu bir yoldur ki bu denge bizi çok daha ileri götürür. Hz. Mevlânâ bize bunu Mesnevisinde ve diğer eserlerinde anlatmaktadır."⁴²

Bu ifadelerden de anlaşıldığına gibi Mevlana'nın torunu Çelebi'ye göre Mevlevilik tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla son bulmuş, bu gün de ilgili kanun hala yürürlükte olduğundan sözkonusu tarikat faaliyetlerine devam etmesi mümkün değildir. Bu gün Mevlevilik adına yapılacak en iyi faaliyetin Mevlânâ'nın fikirlerinin insanlara anlatılmak üzere anlaşılmaktadır.

Çelebi, aile olarak Hz. Pîr'in açtığı yolda hizmete gayret ettiklerini, babaları ve büyükbabalarının yaptığı gibi kendi üzerlerine düşen görevlerden hiçbir zaman geri kalmadıklarını ifade etmektedir. Böyle bir ailede doğmuş olmamız sebebiyle en büyük görevimiz bilgileri güncelleyip bir sonraki nesle bırakmamız gerekir. Biz aile olarak bu bilinç ile hareket ediyoruz diye ifade etmektedir.

Esin Çelebi'nin ifade etiklerine ilaveten gündelik hayatta Mevlevilik ile ilgili hangi etkinlik ve faaliyetlerin yapıldığına bakılması yaşayan Mevleviliğin nasıl olduğu konusunda bize ipuçları vermektedir.

Esin Çelebi'nin ifade ettiği hedefleri gerçekleştirmek amacıyla ilk olarak bir vakıf kurulduğunu ve bu vakıf çatısı altında birçok faaliyetin yapıldığını görmekteyiz. Bilindiği gibi Türkiye'de bütün dini gruplar belli bir dernek veya vakıf çatısı altında örgütlenecek şekilde faaliyetlerini yürütmektedir. Zira Türk hukuk literatüründe bilinen anlamda tarikat veya cemaatlara yer verilmemiştir.⁴³

İşte Çelebi ailesi tarafından, düşündüklerini hayata geçirmek gayesiyle Celâleddin Bâkır Çelebi'nin manevi liderliğinde 14 Mart 1996 tarihinde İstanbul'da "*Uluslararası Mevlâna Vakfı*" kurulmuş ve vakıf faaliyetlerine başlamıştır. Mevlâna'nın öğretilerini ve düşüncelerini bütün dünyaya anlatabilmek amacıyla kurulan vakıf, dünyada Mevlâna ile ilgili yapılmak istenen programlarda danışmanlık faaliyetlerini de yürütmektedir. Vakıf Başkanlığını Faruk Hemdem Çelebi (Esin Çelebi'nin kardeşi), Başkan Vekilliğini de Esin Çelebi Bayru yürütmektedir. Ayrıca vakıf, Mevlana ve Mevlevilik konusunu projelendirerek Milli ve Manevi değerlere katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda vakfın Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı işbirliğiyle hazırladığı iki proje (Sema ve Mevlevi Müziği, Mevlâna Yılı) UNESCO tarafından kabul edilmiştir.

Bu projelerden sonra 2009 senesinde UNESCO'ya akreditasyon için başvuran vakıf, UNESCO tarafından akredite olmuştur. Böylece sözkonusu kuruluş Uluslararası Mevlana Vakfı'nı, Mevlevilik konusunda muhatap alınacak tek STK olarak tescil etmiş oldu. Daha sonraki yıllarda Uluslararası Mevlana Vakfı, UNESCO Türk Milli Komisyonu XXVI. dönem yönetim kuruluna seçilmiştir.⁴⁴

Ayrıca Derviş Patent ve Marka Acentalığı'nın Uluslararası Mevlana Vakfı adına yaptığı başvuru üzerine Mevlana başta olmak üzere; Mevlana öğretilerine ait ibareler Türk Patent Enstitüsü'nce devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Böylece Mevlana ve Mevlana öğretilerine ait dokuz ibarenin (Mevlevi, Mesnevihan, Şeb-i Arus, Semazen, Rûmi,

³⁸ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45997920> (10.06.2019)

³⁹ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 119-120.

⁴⁰ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 165; <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45997920> (10.06.2019)

⁴¹ Şafak, Mevlana Celaleddin-i Rûmi, s. 12.

⁴² Geniş bilgi için bkz. Esin Çelebi Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, Nefes Yayıncılık, İstanbul, 2019.

⁴³ İsmail Kara, Şeyh efendinin Rüyasındaki Türkiye, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2014, s. 49.

⁴⁴ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 113.

Semâhâne, Şems-i Tebrizi, Mıtrıp Heyeti, Sema Âyin-i Şerifi) üçüncü kişiler tarafından marka olarak tescil edilmesinin önüne geçilmiştir. 19 Temmuz 2013'te alınan kararla, ilgili ibareleri barındıran marka başvuruları Enstitü tarafından artık reddedilecektir. Böylece kültürel mirasa zarar veren sonuçların doğmasına engel olunması hedeflenmiştir.⁴⁵

Mevlevilik denince Çelebi ailesinin dışında Mevlevilik adına faaliyet gösterenlerin de olduğunu kısaca burada ifade etmek gerekmektedir. Özellikle UNESCO tarafından 2007 yılının Mevlâna Celâleddin-i Rûmî Yılı (Mevlâna ve Semayı Koruma Yılı) ilan edildikten sonra Mevlana ve onu anımsatan her şeyin kültür turizminin konusu haline getirilmesi ve bundan maddi kazanç sağlamak isteyenlerin de işin içine girmesiyle, birbirinden farklı milyonlarca Mevlâna⁴⁶ ortaya çıktığı görülmektedir.

İşte bu duruma tepki gösteren ve bütün bu problemlerin sebebini, Mevlâna ve Mevlevilik konusunda halkın bilgisinin zayıf olduğunu düşünen bir grup Mevlana gönüllüsü, bu sorunun çözümünü ve bilgisizliğin ortadan kalkmasını düşünmüşlerdir. Bu amaçla 2003 yılından itibaren Mevlâna'yı, eserlerini, semayı, tasavvufu, tasavvuf musikisini gerek yurt içinde gerekse yurt dışında 800 yıl önceki orijinal haliyle tanıtmak ve ileriki nesillere aktarmak amacıyla Mevlevi Dedesi Hakkı Özsoy'un önderliğinde Meram Mevlevihanesi faaliyetine başlamıştır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi herkesin kendi değer yargılarına göre ürettiği ve kültür emperyalizminin nesnesi haline gelen bir Mevlânâ ortaya çıkmasına bir tepki olarak, semâyı, tasavvufu, tasavvuf musikisini gerek yurt içinde gerekse yurt dışında 800 yıl önceki orijinal haliyle tanıtmak ve ileriki nesillere aktarmak amacıyla Konya'da bir vakıf kurulmuş ve faaliyetlerine devam etmektedir.⁴⁷

Kısaca özetlemek gerekirse, her ne kadar Esin Çelebi Bayru, Günümüzde Mevlevilik artık tarikat olarak bitti dese de, ilk olarak 1993 yılında Ankara'da Mesnevi ve Tasavvuf dersleri vermeye başlayan Mevlevi Dedesi Hakkı Özsoy, 2003 yılından bu güne Meram Mevlevihanesi'nde verdiği dersler ile klasik bir tarikat anlamında Mevlevilik geleneğini sürdürmektedir. Halen perşembe akşamları tasavvuf dersleri ve cumartesi akşamları Mesnevi şerhi Hakkı Özsoy tarafından devam ettirilmekte, cumartesi geceleri genel olarak semâ ayini ve tasavvuf musikisi icra edilmektedir.

Esin Çelebi, Konya ve Türkiye'nin diğer illerinde ortaya çıkan Mevlevi grupların Mevlevilik'e zarar verdiğini düşünmektedir. *"Onlar Mevleviliği bilmeyen gruplar. Çünkü gerçekten araştırıyor ve biliyor olsalar hizmetin izinsiz olmayacağını biliyor olmaları lazım. Ama maalesef ülkemizde ve Konya'da kendini şeyh ilan etmiş insanlar var. Umarım onlar bu yola zarar vermezler ama ne yazık ki zarar veriyorlar. Çünkü en başta örfü, âdeti bozuyorlar"*⁴⁸

Çelebi ailesi tarafından Mevlana'nın fikirlerini daha iyi anlatmak için kurulan vakıf yukarıda bahsedilen çalışmaların yanından bazı etkinliklere de yer vermekte, sohbetler, atölyeler ve geziler tertip etmektedir. Bu etkinliklerin içeriklerinden bahsetmek konunun daha iyi anlaşılması açısından önemlidir.

Mesnevi Okumaları: "Mesnevi'den Hikmet ve Hikâyelerle Mevlana Konuşuyor" başlığıyla on beş günde bir çarşamba günü vakfın İstanbul merkezinde Prof. Cihan Okuyucu hocanın sohbeti yapılmaktadır.

Atölye çalışmaları: Abru Atölyesi, Nefes Atölyesi ve Bendir⁴⁹ Atölyesi çalışmaları yapılmaktadır.

Sema Gösterisi/Âyini: Mevlâna Türbesi bahçesinde, her perşembe sema âyini-i şerifi yapılmaktadır. Bilindiği son yıllarda semâ gösterisi dini bir hüviyet taşımaktan uzaklaştırılmış, düğünlerde açılışlarda vb. yerlerde semâ gösterisi eğlence unsuru haline getirilmiştir. Haliyle ticari bir enstrümana dönüşen semâ âyini işin ehli olmayan bir çok kişi tarafından da icra edilir duruma gelmiştir. Bunun farkında olan vakıf son yıllarda Semâ'nın aslına uygun bir şekilde, ehil kimseler tarafından yapılması yönünde, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile çalışmalar yürütmektedir.

Ayrıca Esin Çelebi "Mevlana Kültür Köyü" kurma hayalinin olduğunu ve bunun içinde çalışmalar yapıldığını ifade etmektedir. Kurulması planlan köyün özelliklerini ise şöyle ifade etmektedir. *"Hz. Mevlana'nın öğretilerinin, kurslarda dersler halinde verileceği, 1001 günlük bir eğitim sürecini kapsayan, bir tür tatil köyü, bir kültür köyü olacak. O dönemde mevlihanede hangi dersler verildi ise Türk, Edebiyatı, İslam Edebiyatı, Batı edebiyatı gibi aynı dersler verilecek. Bu kültür köyümüzde herhangi bir diploma şartı aranmadan, her hangi bir not baskısı, başarı ölçütü olmadan Türkçe ve İngilizce bu derslere vermek istiyoruz."*⁵⁰

Vakıf yetkilileri tarafından organize edilen bir diğer faaliyet ise "Şerbet-i Velâdet" etkinliğidir. Hz. Mevlâna'nın doğduğu gün olan 30 Eylül'de, doğum gününü kutlamak amacıyla "Şerbet-i Velâdet" etkinliği yapılmaktadır. Bu etkinlik 2015 yılında Konya'da belediyenin rehabilite ettiği eski evlerin bulunduğu Mengüç Caddesi'nde düzenlenmek-

⁴⁵ http://mevlanafoundation.com/index_tr.html (04.07.2019)

⁴⁶ Bunlardan birkaç tanesini burada hatırlamak gerekirse örneğin Hz. Mevlâna'yı diğer yönlerini hiç görmeden sadece "hümanist" olarak görenler olmuştur. Bundan farklı olarak Alevi/Bektaşî meşrebinden olup, Hz. Mevlâna'yı Alevi/Bektaşî meşrebindenmiş gibi algılayıp, algıladığı gibi tanıtmaya çalışanlar olmuştur. Yine Hz. Mevlâna'yı Budizm'le entegre edip, "Budizm-Mevlevilik, Mevlevilik-Budizm" gibi algılayıp, algıladığı gibi tanıtanlar da görülmüştür.

⁴⁷ Söz konusu gönüllüler 2008 yılında, "Hz. Mevlana'yı Eserlerini, Semayı, Tasavvufu, Tasavvuf Musikisini Tanıtma, Sağlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği (Mevlevi Der)" ni kurmuşlardır. Bunun yanında, başta aşevi (Hacı Ahmet Kayhan Aşevi) olmak üzere, tasavvuf dersleri, mesnevi şerhi, sema ve diğer sosyal aktiviteleri yürütmek için derneğe ek olarak "Dünya Mevlana Sağlık Eğitim ve Kültür Vakfı" faaliyete geçirilmiştir. <http://mevlevi.org.tr/default.aspx?ln=tr> (06.07.2019)

⁴⁸ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 167.

⁴⁹ Bendir, Klasik Türk müziğinde kullanılan başlıca vurmali ritim çalgılarından biridir. Fars davulu olarak da bilinen bendir, dini ritüellerde kullanılan bir çalgı türüdür.

⁵⁰ Bayru, Evet Aşk Güzel Şeydir, s. 117-119; <http://www.anadoludabugun.com.tr/mevlana-nin-torunu-hayalim-mevlana-kultur-koyu-kurmak-74465> (24.07.2019). <http://www.memleket.com.tr/hayalim-mevlana-kultur-koyu-kurmak-1589687h.htm> (24.07.2019).

tedir. Etkinlik Mevlâna türbesinde yapılan dua ile başlıyor, sonrasında Mengüç Caddesi'ne yürünüyor, dualarla şerbet kazanının kapağı açılıyor ve şerbet dağıtılıyor. Konya esnafının da katıldığı etkinlikte herkes kendince bazı ikramlarda bulunuyor. İkramlar ücretsiz ve halka açık bir şekilde sürmekte böylece Mevlânâ'nın doğum günü kutlanmış olmaktadır.

Uluslararası Mevlana Vakfı'nın düzenlemiş olduğu faaliyetlerden birisi de "Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşü" etkinliğidir. Karaman açısından önemli bir yere sahip olan bu yürüyüş, Mevlana'nın Karaman'dan Konya'ya göç edişi anısına düzenlenmektedir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi Mevlana Celaleddin-i Rumi ve ailesi, 13. yüzyılın ilk yarısında, Suriye'nin başkenti Şam'dan Anadolu'ya gelince Konya'ya geçmeden ilk olarak Karaman'a gelmiş, burada evlenmiş ve 7 (yedi) yıl Karaman'da kalmıştır. Mevlânâ'nın annesi Mümine Hatun da burada vefat etmiş ve türbesi, Aktekke camiinde⁵¹ bulunmaktadır. Bu yüzden camiye *Mader-i Mevlâna Camii* de denilmektedir. Günümüzde sözkonusu bu camii inanç turizmi açısından Karaman'ın önemli camilerinden birisidir.

Yedi yıl Karaman'da kalan Mevlana'nın babası Muhammed Bahaeddin Veled, Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat'ın daveti üzerine 1228 yılında ailesiyle birlikte Karaman'dan Konya'ya göç etmiştir. İşte bu göçün anısına 2016 yılından bu yana her yıl, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Karaman Valiliği ve Uluslararası Mevlana Vakfı tarafından ortaklaşa organize edilen "Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşü" düzenlenmekte ve bu çerçevede Karaman'da da bazı etkinlikler düzenlenmektedir.

Bu yıl da (Hz. Mevlâna Celâlettin Rumî'nin ailesiyle birlikte Karaman'dan Konya'ya gidişinin 791. yıldönümü vesilesiyle) 27 Nisan-3 Mayıs tarihleri arasında Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşü'nün 4.sü düzenlenmiştir. Bu yürüyüşü organize edenler arasında Mevlana'nın 22. kuşaktan torunu olan Esin Çelebi Bayru, kardeşi Faruk Hemdem Çelebi ve onun başkanlığını yaptığı Uluslararası Mevlana Vakfı da bulunmaktadır.

Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşü'ne devletin bütün üst kurumları iştirak etmektedir. Karaman Valisi, Belediye Başkanı, İl Emniyet Müdürü, İl Kültür ve Turizm Müdürü, Uluslararası Mevlâna Vakfı Başkan Vekili ve Hz. Mevlana'nın 22. kuşaktan torunu Esin Çelebi Bayru, yurtdışından ve çeşitli şehirlerden gelen heyet ile öğrenciler ve vatandaşlar programa katılmışlardır.

Bu yıl 27 Nisan 2019 Cumartesi günü saat 13.30'da başlayan bu yürüyüş, Hz. Mevlâna'nın annesi Mümine Hatun, Ağabeyi Muhammed Alaeddin Çelebi ve yakınlarının kabirleri ziyareti edilerek ve yapılan dualar ile Aktekke Camii önünden başladı. Yürüyüş Karaman valisi tarafından, Esin Çelebi Bayru'ya, Konya valisi ve Uluslararası Mevlana Vakfı'na teslim edilmek üzere Türk bayrağı verilerek başladı.

Her yıl farklı sayıda katılımcı ile yapılan yürüyüşte belli bir rota izlenmekte ve belli yerlerden geçerek Mevlana Türbesi'nde son bulmaktadır. Aşağıda görülen konaklama yerlerinde mesnevi sohbetleri, tasavvuf müziği dinletisi, şiir dinletileri, ebru atölyesi, tiyatro gösterisi gibi etkinlikler yapılmaktadır.

Şekil 1: Sevgi ve Barış Yürüyüşünün Karaman- Konya arasındaki Yürüyüş Rotası

Aynı şekilde yürüyüşün Konya ayağında da devletin yine üst düzey yetkililerinin katıldığı organizasyonlar takip etmekte ve Konya'da da bu amaçla "Teşrif-i Konya" adı verilen programlar düzenlenmektedir. Burada paneller, söyleşiler, resim sergileri yanında "Sufi Sinema Günleri" kapsamında film gösterimi gibi etkinlikler düzenlenmektedir.

⁵¹ Karaman merkez, İmaret Mahallesinde bulunan camii çevresinde hamamı, derviş hücreleri, güney ve batısında haziresi (mezarlığı) ve içerisindeki türbe ve mezarları ile bir külliye halindedir. Halk arasında Aktekke olarak bilinen camiye, içerisinde Mevlânâ'nın annesi Mümine Hatun'un türbesinin bulunması nedeniyle Mader-i Mevlâna Camii' de denilmektedir. 1370 yılında Karamanoğlu Alaeddin Bey tarafından yaptırılmıştır. Cami içerisinde sol tarafta ayrılmış olan mekanda Mevlana'nın Annesi, Abisi ve yakınlarına ait 21 adet taştan yapılmış sandukalı mezar bulunmaktadır.

Karaman'dan gelen Esin Çelebi Bayru ve beraberindeki heyet, müze önünde Konya valisi ve büyükşehir belediye başkanı tarafından temsili karşılama törenlerle karşılanmaktadır. Karşılama töreninde Esin Çelebi tarafından Karaman'da emanet olarak verilen Türk bayrağı, kendisini karşılayan Konya valisi ve Belediye Başkanına teslim edilmektedir. Temsili karşılama töreninin ardından Hazreti Mevlana'nın sandukası başında Gülbang (hep bir ağızdan ve makla yapılan dua) duasıyla yürüyüş etkinliği sona ermektedir.

Yapılan bu yürüyüş gerek yerel gerekse ulusal medya tarafından haber yapılmaktadır. Bu yürüyüş sebebiyle Mevlâna kimliği üzerinden Karaman'a belli önem atfedildiği görülmektedir.⁵² Sözkonusu yürüyüş yapılmadan önce Karaman ve Mevlana'nın bu kadar özdeşleştiğini söylemek zordur. Bu durumun ise inanç turizmi açısından Karaman'a önemli bazı fırsatlar sunduğu söylenebilir.

Ayrıca, Uluslararası Mevlana Vakfı'nın organizatörlüğünde, 27 Nisan-3 Mayıs (Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşü), 30 Eylül (Şerbet-i Velâdet) ve 17 Aralık tarihleri olmak üzere yılda üç kez farklı tarihlerde farklı etkinlikler yapıldığı görülmektedir. Böylece bir taraftan insanlar arasında Mevlânâ ve Mevlânâ'nın düşünceleri canlı tutulmaya çalışılmakta diğer taraftan ise Mevlânâ inanç turizminin bir nesnesi haline gelmektedir.

VI- Sonuç

İnsanların dinlerini daha iyi yaşamak iddiasıyla bir araya gelerek oluşturdukları dini gruplar sosyal, siyasi ve tarihsel arka plandan bağımsız olarak analiz edilemez ve anlaşılabilir. Bütün dini gruplar gibi Mevlevilik de ilk kurulduğu andan itibaren sosyal, siyasi ve tarihsel şartlara göre farklı şekiller almış, inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Kuruluşundan itibaren mevcut siyasi ve toplumsal düzenin bozulmasına yol açacak hareketlere girmemeyi ve devamlı yönetici kesimin yanında yer almayı tercih eden Mevlevilik, Osmanlı döneminde devlet kurumu statüsü kazanmış bir tarikat haline gelmiştir. Cumhuriyetin kuruluşunda da aynı tavrını sürdüren Mevlevilik, tekke ve zaviyelerin kapatılmasından etkilenmemiş, kanun çıkmadan merkezini Konya'dan Halep'e kaydırmıştır. Daha sonra Suriye yönetiminin artan baskıları ve çelebilik makamını resmi olarak tanımama kararı ile Mevlevilik Halep'te son bulmuş, Çelebi ailesi ise Türkiye'ye taşınmıştır.

Bu çalışmada işte bu andan sonraki ve günümüzdeki Mevleviliğin durumu Mevlana'nın torunu Esin Çelebi bakış açısı ile ortaya konulmuştur. Ona göre artık Mevlevilik klasik tarikat anlamında yaşaması mümkün değildir ve Mevleviliğin en son resmi "Makam Çelebisi" Abdülhalim Çelebi'dir. Ondan sonra makam çelebiligi son bulmuş günümüzde ancak manevi olarak yaşamaktadır.

Esin Çelebi'ye göre Cumhuriyet döneminde çıkarılan tekke ve zaviyelerle ilgili kanunlar hala yürürlükte olduğundan devlete rağmen hareket edilmesi doğru değildir. Dolayısıyla Mevlevilik veya Mevlevîhâne'lerin bu günkü şartlarda faaliyette bulunmaları meşru bir durum değildir. Bu zamanda ancak bir mütefekkir, bilgin ve şair Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin eser ve fikirleri üzerinde araştırmalar yaparak, Mevlâna'nın fikirlerini, öğretilerini ve düşüncelerini bütün dünyaya aktarmak ve bu konuda gerek yurtiçi, gerekse yurtdışındaki çalışmalara yardımcı olmak, projeler ve etkinlikler yapmak en doğru Mevlevilik faaliyeti olmaktadır. Başka bir ifade ile şeyhi Mesnevi, tekkesi ise dünya olarak kabul edilen Mevlevilik, Türkiye Cumhuriyeti'ne emanet edilmiştir.

Kaynakça

- Aslantürk, Zeki, *"Din Sosyolojisinin Konusu"*, Din Sosyolojisi El Kitabı (Ed. N. Akyüz, İ. Çapçıoğlu) Grafiker Yayınları, Ankara, 5. Baskı, 2018.
- Aziz, Aysel, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2014.
- Bayram, Mikail, *Selçuklular Zamanında Konya'da Dini ve Fikri Hareketler*, NKM Yayınları, İstanbul, 2008.
- Bayru, Esin Çelebi - Bekir Reha Sağbaş, *Yüzyıllar Boyu Mevlânâ ve Mevlevilik* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2008.
- Bayru, Esin Çelebi, *Evet Aşk Güzel Şeydir*, Nefes Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Bayyigit, Mehmet, *"Din sosyolojisinin Doğuşu ve Gelişimi"*, Din Sosyolojisi (Ed. Mehmet Bayyigit) , Palet Yayınları, Konya 2013.
- Berkes, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2. Baskı 2002.
- Çelebi, Celaleddin, *Hz. Mevlana Okyanusundan*, Derleyen: Esin Çelebi Bayru, TC Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Yayın No. 39, Konya 2004.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *"Mevlevilik"* İslam Ansiklopedisi, VIII.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Mevlana'dan Sonra Mevlevilik*, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1983.
- Günay, Ünver, *Din Sosyolojisi*, İnsan Yayınları, İstanbul, 7. Baskı, 2006.
- İslamoğlu, Hamdi, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Beta Yayınları, İstanbul, 2011.

⁵² <https://www.karamandauyanis.com/sevgi-ve-baris-yuruyusu-basladi/48509/>
<http://www.yenimeram.com.tr/karamandan-konyaya-sevgi-ve-baris-yuruyusu-331657.htm>
<http://www.memleket.com.tr/mevlananin-konyaya-gelisi-kutlaniyor-1729192h.htm>
<https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/konya/mevlananin-konyaya-gocunun-791inci-yili-kutlandi-987823>
<https://www.haberturk.com/konya-haberleri/68808016-tesrif-i-konya-etkinlikleri-basladihazreti-mevlana-ve-ailesinin-konyaya-gelislerinin-791>
<https://www.haberler.com/4-uluslararasi-sevgi-ve-baris-yuruyusu-yapildi-11992548-haber/>

- Kara İsmail, Şeyhendifinin Rüyasındaki Türkiye, Dergah Yayınları, İstanbul, 2014.
- Küçük, Hülya, “Selçuklulardan Günümüze Tasavvufi Açından Konya”, Tarih Kültür Başkenti Konya, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2003, (ss. 125-147).
- Küçük, Sezai, *Mevleviliğin Son Yüzyılı*, Simurg Yayınları, İstanbul 2003.
- Küçükdağ, Yusuf, “Osmanlı Döneminde Konya'nın Tasavvufi Hayatına Kısa Bir Bakış”, Konya Şehrinin Fiziki ve Ekonomik yapısı Makaleler I, Selçuklu Belediyesi Yayınları, Konya 2004, (ss.135-145).
- Ocak, A. Yaşar, “Zaviyeler: Dini, Sosyal ve Kültürel Tarih Açısından Bir Deneme”, Vakıflar Dergisi, Sayı: XII, 1978, (ss. 247-269).
- Ozankaya, Özer, *Toplumbilim*, Cem Yayınevi, İstanbul, 8. Baskı, 1994.
- Öngören, Reşad, *Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî*, TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara, 2004, Cilt 29.
- Şafak, Yakup, *Mevlana Celaleddin-i Rûmî*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, No: 111, Konya 2007.
- ŞİMŞEKLER, Nuri, Esin Çelebi Bayru, *Mevlâna'dan Mevlâ'ya Ulaşanlar*, Bahçivanlar Basım AŞ. Konya 2012.
- TEKİN, Mustafa, Ziyaret Fenomeni Çerçevesinde Dua ve Sosyal Sorunlar, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2012.
- TÜRKYILMAZ, Hilmi, “Türk Modernleşmesinin Arka Yüzü: Dini Grupların Gündelik Hayatta Dışa Kapalı Yapılaşması ve “Taktik”sel Yaklaşımı”, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı: XIV, 2017, İzmir.

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45997920> (10.06.2019)

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45997920> (10.06.2019)

http://mevlanafoundation.com/index_tr.html (04.07.2019)

<http://mevlevider.org.tr/default.aspx?ln=tr> (06.07.2019)

<https://www.karamandauyanis.com/sevgi-ve-baris-yuruyusu-basladi/48509/>

<http://www.yenimeram.com.tr/karamandan-konyaya-sevgi-ve-baris-yuruyusu-331657.htm>

<http://www.memleket.com.tr/mevlananin-konyaya-gelisi-kutlaniyor-1729192h.htm>

<https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/konya/mevlananin-konyaya-gocunun-791inci-yili-kutlandi-987823>

<https://www.haberturk.com/konya-haberleri/68808016-tesrif-i-konya-etkinlikleri-basladihazreti-mevlana-ve-ailesinin-konyaya-gelislerinin-791>

<https://www.haberler.com/4-uluslararasi-sevgi-ve-baris-yuruyusu-yapildi-11992548-haberi/>

<https://en-gb.facebook.com/pg/sevgivebarisyuruyusu/posts/>

EKLER

Şekil 2: Karaman Aktekke Camii. Zamanla çevrenin dolması sonucunda yoldan 1m. kadar çukurda kalan avlunun güney yönünde, mescit, türbe ve zaviye kapısı; kuzeyde ise derviş hücreleri bulunmaktadır.

Şekil 3: Aktekke camii içinde Mevlana'nın başta annesi Mü'mine Hatun ve Ağabeyi Muhammed Alaaddin olmak üzere diğer yakınlarına ait toplamda 21 adet sanduka bulunmaktadır.

ULUSLARARASI SEVGİ VE BARIŞ YÜRÜYÜŞÜNDEN BAZI KARELER

Şekil 4: Karaman Valisi, Konya valisine teslim etmek üzere Esin Çelebi Bayru'ya Türk Bayrağını emanet ederken.

Şekil 5: Uluslararası Sevgi ve Barış Yürüyüşüne Mader-i Mevlânâ Camii'nden başlarken

Şekil 6: Yürüyüşten Kesitler

Şekil 7: Yürüyüşten Kesitler